

OCHŁODZENIE (59) *sb n*

Oba o oraz pierwsze e jasne; -é (4) OpecŻyw (2), Calep (2), -e (1) OpecŻywPrzedm.

sg N ochłodzenie (11); -é (4), -(e) (7). ◇ G ochłodzenia (22); -å (14), -(a) (8). ◇ D ochłodzeniu (5). ◇ A ochłodzenie (14); -e (1), -(e) (13). ◇ I ochłodzeni(e)m (1). ◇ L ochłodzeniu (3). ◇ V ochłodzeni(e) (2). ◇ pl G ochłodz(e)ń (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVII w. s.v. ochłodzić.

I. Rzeczownik od „ochłodzić” (54) :

1. Ostudzenie, oziębienie, zmniejszenie gorąca; zaspokojenie pragnienia; refrigeratio Mącz (18) :
Refrigeratio, Ochłodzenie/ Oftudzenie Pokrzepczenie. *Mącz 137a.*

Zwrot: »dać ochłodzenie« (2): zawałał wielkim głosem: PRAGNĘ: á tyś mu żadného ochłodzenia dáć niemogła SiebRozmyśl K, H4v.

Wyrażenia: »w pragnieniu ochłodzenie« (1): o Pánno naświétfza/ coś zá żáłość miálla/ Gdyś go w takim vtrapieniu ná krzyżu widziálla? Ani w takim prágnieniu dálla ochłodzenia/ Ani mácierzyńfkiego fwégo poćiefzenia. SiebRozmyśl H4v.

»ochłodzenie wiatrowe« (1): Wtora przyczyna [pragnienia] iest z ftrony płucz, gdy one dla zagrzania fwego załchną, tedy piagną á tak żądaią ochłodzenia wiatrowego GlabGad G.

Wyrażenia przyimkowe: »dla ochłodzenia« (4): Ná dzyeń tedy obłok był nád domem Bożym dla ochłodzenia/ á w nocy ogień dla świátlá BielKron 35v.

~ dla ochłodzenia kogo, czego (3): GlabGad B7v, E; któryś rofkazał/ áby opoki wydały wodę dla ochłodzenia ludu twégo ná pułczy SiebRozmyśl E2v. ~

»ku ochłodzeniu« (2): Owo y wodę/ práwi/ Bog mi ku ochłodzeniu zrządził. SkarŻyw 51.

~ ku ochłodzeniu czego (1): Iż człowiecze fercze nad infze zwierzęta iest gorętfze, przeto natura ku ochłodzeniu iego (by fie tak człowiek wielką gorączofcią nie vdufił) na przeciwko poftawiła mozg barzo zimny GlabGad Bv. ~

»na ochłodzenie [czego]« (1): Trzecia [przyczyna] aby wiatr grubi ktori ma ifć ku ferczu na iego ochłodzenie, nie wchodził tak profto GlabGad Cv.

Przen (5) : Potym gorącość wielka/ to iest pokuła dyabełfka zeymie go/ że nie może być w pokoiu/ áż będzie ochłodzon w wodách fwieckich/ á tho ochłodzenie iest zemdlenie dułze HistRzym 47.

ochłodzenie czego (1): Iedennałny pozytek fzwzyuanya tego ymyenya marya yeft ochlodzenye ognya czyłzczyouego PatKaz III 124.

a) Ten, kto daje ulgę w gorącu (3) :

ochłodzenie czyje (1): Y czego miły panie pragniełs/ wśfakes ty ochlodzenijé flodkié wśfytkich pragnących OpecŻyw 149v.

W połączeniach szeregowych (2): DVchu fwięty zavitay k nam/ [...] W prácách odpoczynienie/ w gorącu ochłodzenie/ á w płáczu poćiefzenie. ArtKanc H13; LatHar 367.

Wyrażenie: »w gorącu ochłodzenie« (2): ArtKanc H13; Nalepśzy poćiefzyćielu/ [...] W pracy odpoczynienie/ w gorącu ochłodzenie/ A w płáczu vtulenie. LatHar 367.

a. *Obniżenie temperatury w stanach zapalnych organizmu (2)* : A gdy by chciał dla więthższego ochłodzenia wczynic/ tedy mozełz nieczo kurzey nogi ziela przyłożyć á nawięczy w zbythnim zapaleniu *FalZioł* I 123c.

ochłodzenie czego (1): dla ochłodzenia gorących niemoczy [*psinki*] ielł przygodne ziołko. *FalZioł* I 123b.

2. *Ulga; przeni (36)* :

a) *Ulga w cierpieniach fizycznych, odpoczynek; refectio, refocillatio Mącz; refectus Calep; solatium JanStat (17)* ; takowi gdy fię vczą częłtych ochłodzeń potrzebią *KwiatKsiąż* Lv, B2v, P2; *Mącz* 116b, 132b; boć iuż ina krew/ áni żadne ine ofiary/ nie wywiodą [...] to narodu ludzkiego/ z onego głębokiego iezyorá/ w kthorym nigdy żadnego ochłodzenia nie małz. *RejPos* 89; *Refectus* – *Odżywienie, ochłodzenie, pośielienie. Calep* 904a.

ochłodzenie w czym (1): ktory [*bogacz*] [...] ma być wiecznie w piekle pogrzebion/ á nigdy nie naydzye żdnego ochłodzenia/ w vpadku swoim. *RejPos* 165.

Wyrażenie przyimkowe: »dla ochłodzenia« (1): Ale káždych gry dozwalamy mieć/ y chcemy áby czas złzedł/ y dla ochłodzenia [*causa solatii JanStat* 559] y ćwiczenia. *SarnStat* 707.

α) *Miejsce odpoczynku (2)* : Przešliłmy przez Ogień y Wodę/ á wywiodłes nas ná ochłodzenie [*eduxisti nos in refrigerium Vulg Ps* 65/12]. *KrowObr* 87v; *SkarŻyw* 208.

β0 *Zbawienie wieczne (6)* : A śpráwiediiwy człowiek/ będzieli od śmierci záchwycon/ w ochłodzeniu [*będzie*] [*Sap* 4/7] *Leop* AAA4v [*idem*] BBB3.

ochłodzenie czyje (1): Oto śłyłzyłz iż po tych pracach á trudnołciach swoich vzywáiac tego od niego ták wdzięcznego ochłodzenia vřtáwicznie swego/ powiedác raczy: [...] *RejAp* 178.

Szeregi: »ochłodzenie abo odpoczynienie« (1): A śpráwiedliwy człowiek/ będzieli od śmierci záchwycon/ w ochłodzeniu (ábo odpoczynieniu) będzie [*Iustus autem, si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit*]. *Leop Sap* 4/7.

»ochłodzenie (światłość) i pokój« (2): wibaw ye od bolyełcy [...] a przewyedzy ye namyełce ochłodzenya ij pokoya. *BierRaj* 21; *CzechEp* 83.

b) *Ulga w cierpieniach psychicznych, pociecha, radość; euthymia, laetitia Mącz; refrigerium PolAnt; recreatio Calep (19)* : Według oney powiełci, zrzodło, trawa, y wodi cieczenie czynią oczom ochłodzenie. *GlabGad* B7; *Mącz* 109d; Czemu ie [*owieczki Pańskie*] ná řtronę odpádzalł od tego wdzyęcznego źrzodłá od Pána Kriřtuła? w kthorym ony rychley by mogły náleść ochłodzenie czáfu vprágnienia swoiego. *RejPos* 314v; *BudNT Act* 3/19[20]; *Calep* 900a.

ochłodzenie czego (3): day twoim wiernym tobie ślużącym żywotá ochłodzenie *KrowObr* 176v. *Cf* »dla ochłodzenia umyśłu«, »ku ochłodzeniu umyśłu«.

ochłodzenie w czym (1): rozmyłłanijé żywota Iezufa milégo/ nauczá nás czego fię mámy wiarowatz/ a czego nałładowatz/ bo tam náydzielł niewymowné w pokułach ochłodzenije *OpecŻywPrzedm* C4.

ochłodzenie czyje [= przez kogo] (1): ku mnie fię włyłcy vćiecźćie/ ćiełżkołciámi obciáżeni/ dam wam łwe ochłodzenie *ArtKanc* L3v.

W nawiązaniach do Matth 11/28 (4): Do mnie iedno do mnie podźcie moi mili bráćifzkowie/ [...] á ia was ochłódzę. A což to będyze zá ochłódzenie o náłz miły Pánie? *RejPos* 289; *ArtKanc* C17, L3v, P4v.

Zwroty: »dać ochłódzenie« [szyk zmienny] (4): *KrowObr* 152, 176v; podźcież teraz do mnie wśyfy/ moi wierni robotnicy. A ia wam dam ochłódzenie/ á w pracách wáśzych vlzenie/ że wśyftkie wálze ciężkości/ obroćą fię wam w rádości. *ArtKanc* P4v, L3v.

»mieć ochłódzenie« (1): Ktorzy czuiecie łumnienia łwe zránione/ wielkością grzechow bárzo obciążone/ iedno wierźcie, macie ochłódzenie/ z iego krwie weźmiecie grzechow zgłádzenie. *ArtKanc* N7v.

»wziąć ochłódzenie« (1): chodźcie wśyfy obciążeni ku mnie/ we mnie weźmiecie ochłódzenie. *ArtKanc* C17.

Szereg: »ochłódzenie i pocieszenie« (1): Zálztyć nas práwicą twą mátko Boża podźcie kniey wśyfy robotnicy y łmutni/ á ona ochłódzenie y poćiefzenie da duřzam wářzym *KrowObr* 152.

Wyrażenia przyimkowe: »dla ochłódzenia« (1):

~ *Wyrażenie:* »dla ochłódzenia umyśłu« (1): Animi gratia. Dla ochłódzenia vmysłu. *Mącz* 10b. ~

»ku ochłódzeniu« (2):

~ *ku ochłódzeniu czyjemu* (1): nie może też teraz márny ięzyk twoy náleść żadney kropie miłofierdzia Páńskiego ku ochłódzeniu twoiemu. *RejPos* 164v.

Wyrażenie: »ku ochłódzeniu umyśłu« (1): gdyż ku ochłódzeniu zmordowanego vmyśłu/ y ku wśmierzeniu wśelakich doległóści melodia niepomału służy *KwiatKsiąż* 13. ~

»na ochłódzenie [czyje]« (1): ktho prágnie podź do mnie á weźmiesz łobie dármo v mnie wody żywotá wiecznego ná ochłódzenie łwoie. *RejAp* 195.

α) *Ten lub to, co daje pociechę [czyje]* (2) : Tys był moy ocietz ij moje ijmienie ij ochłodzenijé *OpecŻyw* 147v; Imię twoie niech będye moim ochłódzeniem *LatHar* 270.

II. *Rzeczownik od „ochłodzić się”:* zaznanie chłodu, ochłonięcie z gorąca (5) :

Zwroty: »ochłódzenie mieć« (1): Lecie zalię bárzo gorących dni/ nie ma być bronion lekki wiatr/ z ktorego by [rodzqca] mogła ochłódzenie mieć. *FalZioł* V 24.

»wziąć ochłódzenie« (1): Widząc Alexander onę wodę/ thák mądrze rzekł/ ieřli tę wodę będy pił/ wezmáli też potwirdzenie álbo ochłódzenie [sustentationem et nutrimentum] członki wśi[t]ki Macedonow y perłow *HistAl* H4.

Wyrażenie przyimkowe: »dla ochłódzenia« (3): Przeto gdy płod ciepła wnętrznego tak zcierpieć nie może. Tedy dla ochłódzenia drogi łobie [...] łzuka. *FalZioł* V [30]v; gdy był Krol ná niektorą falę wśedł/ iákoby dla ochłódzenia [in quodam atrio tanquam refrigerantem se regem] *BibRadz* 2.*Mach* 4/46.

~ *Wyrażenie:* »dla ochłódzenia w gorącości« (1): Pořpolite było w onych krainách vmywanie nog/ [...] ku vlzeniu łrudzenia/ á dla ochłódzenia w gorącości. *BibRadz* I 9c marg. ~

Synonimy: I. *ostudzenie, oziębienie.*

Cf **OCHŁODA, OCHŁODZIĆ, OCHŁODZIĆ SIĘ**